

Pregled

Transparentnost:

33 /100

(Open Budget Index score)

Učešće
javnosti:

7 /100

Nadzor budžeta:

52 /100

O istraživanju otvorenosti budžeta

Vladine odluke o budžetu - koje poreze da uvede, koje usluge da pruži, i koliko da se zaduži, utiču na ravnopravnost u društvu i na dobrobit ljudi, uključujući i to da li će oni koji su u najnepovoljnijem položaju imati stvarne prilike za bolji život. Ključno je da vlade informišu i uključe građane u bitne odluke koje utiču na njihove živote.

Istraživanje o otvorenosti budžeta (Open Budget Survey - OBS) je jedino svjetsko nezavisno, komparativno, na činjenicama utemeljeno ispitivanje koje koristi međunarodno priznate kriterije da ocijeni javnu dostupnost budžetskih informacijama, formalne prilike za učešće javnosti u državnom budžetskom procesu, te ulogu koju u budžetskom procesu imaju institucije koje pružaju formalni nadzor, poput zakonodavnih tijela i vrhovnih tijela za reviziju.

Istraživanje pomaže lokalnim civilnim društvima da procijene i sa svojom vladama razmotre korištenje javnih sredstava i načine izvještavanja. Ovaj sedmi ciklus OBS-a obuhvata 117 zemalja.

Za više informacija, uključujući detaljnu OBS metodologiju, Globalni izvještaj Istraživanja o otvorenosti budžeta za 2019., nalaze za sve zemlje koje su uzele učešće u istraživanju i pretraživač podataka, posjetite <https://www.internationalbudget.org/open-budget-survey/>

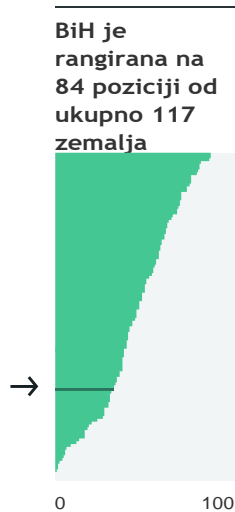

Transparentnost

Ovaj dio OBS-a mjeri javnu dostupnost informacija o tome kako vlast prikuplja i troši javne resurse. Istraživanje procjenjuje online dostupnost, pravovremenost, i sveobuhvatnost osam ključnih budžetskih dokumenata, koristeći 109 podjednako bitnih indikatora kojima se mjeri transparentnost budžeta, i pomoću kojih se svakoj zemlji dodjeljuje ocjena na skali od 0 do 100. Rezultat za transparentnost od 61 boda pa više, označava da država objavljuje dovoljno materijala da javnost informiše i pripremi za javnu raspravu o budžetu.

Rezultat BiH za transparentnost iznosi 33 (od 100).

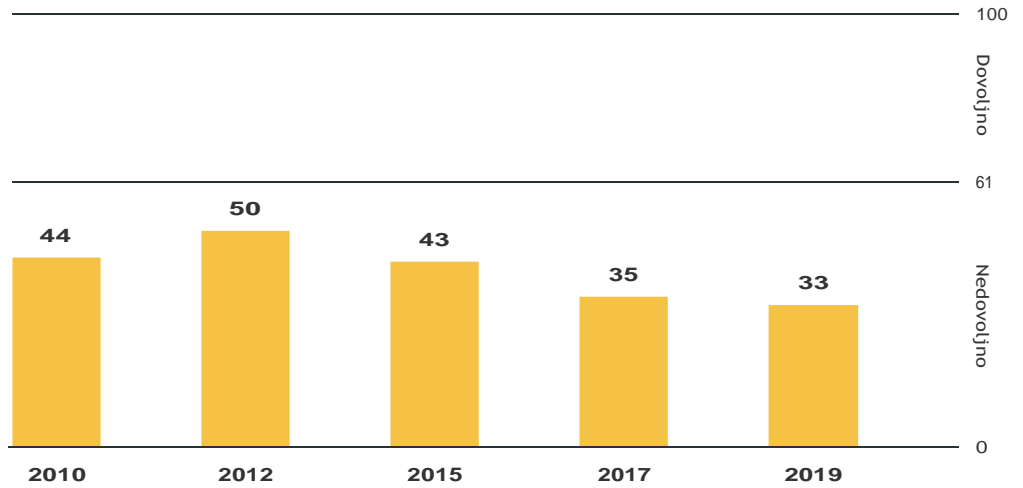
Regionalno poređenje transparentnosti budžeta

Svjetski prosjek	45
Hrvatska	68
Slovenija	68
Albanija	55
Makedonija	41
Srbija	40
Bosna i Hercegovina	33

0 Nedovoljno 61 Dovoljno 100

Promjena transparentnosti budžeta u BiH tokom vremena

Dostupnost budžetskih dokumenata u Bosni i Hercegovini

- Dostupan javnosti
- Objavljen kasno, nije objavljen online, ili je samo za internu upotrebu
- ⊘ Nije izrađen

Dokument	2010	2012	2015	2017	2019
Dokument okvirnog budžeta	●	●	●	●	●
Prijedlog budžeta	●	●	●	●	●
Usvojeni budžet	●	●	●	●	●
Budžet za građane	⊘	⊘	⊘	⊘	⊘
Periodični (kvartalni) izvještaji	●	●	●	●	●
Polugodišnji pregled	⊘	⊘	⊘	⊘	⊘
Godišnji izvještaj	●	●	●	●	●
Revizorski izvještaj	●	●	●	●	●

Sveobuhvatnost sadržaja ključnih budžetskih dokumenata koje Bosna i Hercegovina objavljuje

- 61-100 / 100
- 41-60 / 100
- 1-40 / 100

Ključni budžetski dokument	Svrha i sadržaj dokumenta	Budžetska godina	Ocjena sadržaja dokumenta
Dokument okvirnog budžeta	Objavljuje široke parametre fiskalnih politika koje prethode Prijedlogu budžeta; iznosi nacrt vladinih ekonomskih prognoza, očekivanih prihoda, rashoda i dugova.	2019	78
Prijedlog budžeta	Izvršna vlast ga podnosi zakonodavnoj vlasti na odobrenje; iznosi detalje o izvorima prihoda, raspodjeli novca ministarstvima, predloženim promjenama politika i druge informacije bitne za razumijevanje fiskalne pozicije jedne zemlje.	2018	29
Usvojeni budžet	Budžet odobren od strane zakonodavnih tijela.	2018	50
Budžet za građane	Jednostavnija i manje tehnička verzija vladinog Prijedloga budžeta ili Usvojenog budžeta, osmišljen s ciljem prenošenja ključnih informacija građanima.	2018	Nije izrađen
Periodični izvještaj	Uključuju informacije o stvarnim ostvarenim prihodima, stvarnim rashodima i dugu koji je napravljen u različitim intervalima; objavljuje se kvartalno ili mjesečno.	2017 & 2018	Objavljen kasno
Polugodišnji pregled	Sadrži sveobuhvatne najnovije informacije o implementaciji budžeta na polovini fiskalne godine; uključuje pregled ekonomskih pretpostavki i ažuriranu prognozu budžetskih ishoda.	2018	Nije izrađen
Godišnji izvještaj	Opisuje stanje vladinih računa na kraju fiskalne godine i, u idealnom slučaju, procjenjuje napredak u ostvarivanju ciljeva budžetskih politika.	2017	51
Revizorski izvještaj	Objavljuje ga Ured za reviziju, ovaj dokument se bavi ispitivanjem ispravnosti i potpunosti vladinih godišnjih izvještaja.	2017	89

Rezultat BiH koji za transparentnost iznosi 33 (od 100) u 2019 godini, blizu je rezultata koji je u Istraživanju o otvorenosti budžeta ostvarila BiH u 2017.

Preporuke

Bosna i Hercegovina treba dati prioritet sljedećim akcijama kako bi poboljšala budžetsku transparentnost:

- Pravovremeno i online objaviti Periodične (Kvartalne) izvještaje.
- Izraditi i pravovremeno online objaviti Budžet za građane i Polugodišnji pregled budžeta.
- U Prijedlog budžeta uvrstiti dodatne informacije o prihodima i rashodima.
- U Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta uvrstiti pokazatelje učinka i makroekonomske pokazatelje.
- Povećati sveobuhvatnost Usvojenog budžeta uvrštavanjem detaljne procjene rashoda po pojedinačnim programima, prikazivanjem dodatnih informacija o pojedinačnim izvorima prihoda, i informacijama o procjeni unutrašnjeg duga.

Učešće javnosti

Sama transparentnost je nedovoljna za poboljšanje državne uprave. Učešće javnosti u budžetiranju je ključno za ostvarenje pozitivnih rezultata koji su povezani sa većom transparentnošću budžeta.

Istraživanje o otvorenosti budžeta (OBS) također procjenjuje formalne prilike koje stoje na raspolaganju javnosti da na smislen način učestvuje u različitim fazama budžetskog procesa. Proučava prakse izvršne vlasti, zakonodavne vlasti i ureda za reviziju, koristeći 18 podjednako bitnih indikatora koji su usklađeni sa principima o učešću javnosti [Globalne inicijative za fiskalnu transparentnost](#), te na osnovu kojih se svakoj zemlji dodjeljuje ocjena na skali od 0 do 100.

Rezultat Bosne i Hercegovine koji se odnosi na učešće javnosti je 7 (od 100).

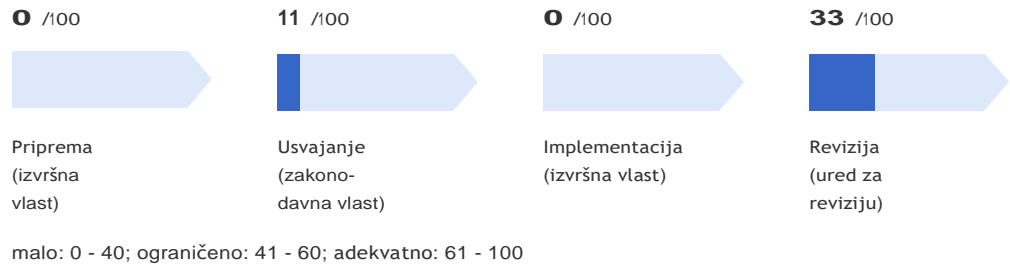
Regionalno poređenje učešća javnosti

Svjetski prosjek	14
Hrvatska	22
Slovenija	11
Bosna i Hercegovina	7
Albanija	7
Srbija	2
Makedonija	0

0 Nedovoljno 61 Dovoljno 100

Za više informacija o inovativnim svjetskim praksama koje se odnose na učešće javnosti u budžetskom procesu, posjetite [link](#).

Prilike koje se pružaju javnosti za učešće u budžetskom procesu

Preporuke

Da bi dodatno ojačalo učešće javnosti u budžetskom procesu Ministarstvo finansija i trezora BiH treba dati prioritet sljedećim akcijama:

- Testirati mehanizme koji će omogućiti uključivanje javnosti tokom formulacije i implementacije budžeta.
- Aktivno se uključiti u razmatranje potreba ranjivih i najugroženijih kategorijama stanovništva direktnim putem, ili putem organizacija civilnog društva koje ih zastupaju.

Parlamentarna skupština BiH, pored toga što održava sjednice na kojima se razmatra budžet i koje su otvorene za javnost, trebala bi dati prioritet sljedećim akcijama:

- Omogućiti javnosti i predstavnicima civilnog društva da aktivno učestvuju u raspravama tokom razmatranja Prijedloga budžeta, prije njegovog usvajanja.
- Omogućiti javnosti i predstavnicima civilnog društva da aktivno učestvuju u raspravama tokom razmatranja revizorskih izvještaja.

Ured za reviziju institucija BiH, pored toga što je uspostavio mehanizme koji omogućavaju uključivanje javnosti u kreiranje godišnjeg plana revizije, trebao bi dati prioritet sljedećim akcijama:

- Uspostaviti formalne mehanizme koji će omogućiti javnosti da doprinese relevantnim revizorskim istragama.

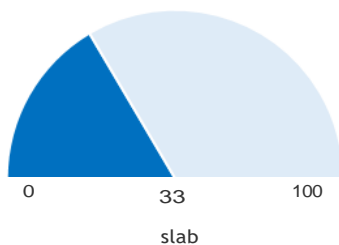

Nadziranje budžeta

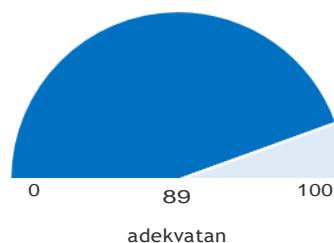
Istraživanje o otvorenosti budžeta ispituje ulogu koju zakonodavna tijela i vrhovne revizorske institucije imaju u budžetskom procesu, i u kojoj mjeri su u stanju ostvariti efikasan nadzor nad budžetom. Na osnovu 18 podjednako bitnih indikatora svakoj zemlji dodjeljuje se ocjena na skali od 0 do 100. Osim toga, OBS prikuplja dodatne informacije o nezavisnim fiskalnim institucijama.

Parlamentarna skupština BiH i Ured za reviziju institucija u Bosni i Hercegovini, zajedno pružaju ograničen nadzor tokom budžetskog procesa, sa zbirnim rezultatom za nadzor od 52 (od ukupno 100 poena). Kada se odvojeno posmatra u kojoj mjeri ove institucije ostvaruju nadzor nad budžetom, rezultati su sljedeći:

Nadzor od strane Parlamentarne skupštine BiH

Nadzor ureda za reviziju

slab: 0 - 40; ograničen: 41 - 60; adekvatan: 61 - 100

Preporuke

Parlamentarna skupština BiH (PSBiH) pruža ograničen nadzor nad budžetskim ciklusom u fazi planiranja, te pruža slab nadzor nad budžetskim ciklusom tokom izvršenja budžeta. Kako bi se poboljšao nadzor nad budžetom, trebao bi se dati prioritet sljedećim akcijama:

- Osigurati da Prijedlog budžeta bude dostavljen PSBiH najmanje dva mjeseca prije početka budžetske godine.
- Osigurati da zakonodavne komisije redovito razmatraju i analiziraju Prijedlog budžeta, te da zaključke svojih analiza objavljuju online.
- Osigurati da PSBiH usvoji budžet prije početka budžetske godine na koju

se odnosi.

- Osigurati da zakonodavne komisije redovito razmatraju i analiziraju Kvartalne izvještaje o izvršenju budžeta, te da zaključke svojih analiza objavljuju online.
- Osigurati konsultacije sa zakonodavcem (PSBiH) prije nego Vlada prebaci sredstva administrativnim jedinicama drugačije nego je to predviđeno Usvojenim budžetom ili prije nego potroši vanredne prihode.
- Osigurati da zakonodavne komisije redovito razmatraju i analiziraju revizorske izvještaje, te da zaključke svojih analiza objavljuju online.

Kako bi se osigurala neovisnost i poboljšao nadzor od strane Ureda za reviziju institucija BiH, preporučuju se sljedeće aktivnosti:

- Osigurati da su revizorski procesi revidirani od strane nezavisne agencije.

Nadolazeća praksa osnivanja nezavisnih fiskalnih institucija

Bosna i Hercegovina još uvijek nema Nezavisnu fiskalnu instituciju (NFI). NFI su sve više prepoznate kao važan izvor nezavisnih, nestranačkih informacija koje pružaju izvršnoj vlasti ili parlamentu tokom budžetskog procesa.

Ovi indikatori **nisu bodovani u Istraživanju o otvorenosti budžeta*

Metodologija

- U Istraživanju o otvorenosti budžeta za 2019, razmatrani su samo dokumenti, događaji i aktivnosti koje su se odvijali do 31.12.2018.
- Istraživanje se zasniva na upitniku kojeg za svaku zemlju popunjava nezavisni budžetski ekspert:
Aleksandra Banović
Centar za zastupanje građanskih interesa (Public Interest Advocacy Center)
Džemala Bijedića bb (do broja 42) 71 000 Sarajevo Bosnia and Herzegovina
aleksandrabanovic@yahoo.com; aleksandra.banovic@cpi.ba
- Da bi se dodatno ojačalo Istraživanje, nacrti odgovora na upitnik svake zemlje se pregledavaju i od strane nezavisnog anonimnog eksperta.